

Schriftlicht

Positief verblijfsbevel

M. de Meij

Zoekt de vrede voor de stad waarheen Ik u in ballingschap heb doen wegvoeren, en bidt voor haar tot de HERE, want in haar vrede zal uw vrede gelegen zijn.

Jeremia 29:7

Op 4 mei hopen we de doden te herdenken die in de Tweede Wereldoorlog het slachtoffer werden van de Duitse bezetting. Op 5 mei vieren we feest. Op 5 mei 1945 werd Nederland bevrijd van Duitse overheersing. Kort na de oorlog werden predikanten die in de oorlog tegen de Duitsers hadden gepreekt, ‘nationalisten’ genoemd. Omdat ze zich niet bij het feit van de bezetting hadden neergelegd.

Oorlogstijd

In oorlogstijd hebben sommige gereformeerden zich op een bepaalde manier op Jeremia 29:7 beroepen: Jeremia roept daar op om de vrede voor Babel te zoeken. Je zou de vrede voor de Nederlandse samenleving moeten zoeken. Ook al deelde de bezetter de lakens uit. Graafwerk voor de Duitsers hoefde je bijvoorbeeld niet uit de weg te gaan. Want de Duitsers zouden een wettige overheid zijn. Je mocht niet naar Radio Oranje luisteren. Want dan zou je in verzet komen tegen de overheid. Waarom moesten de Duitse bevelhebbers gehoorzaamd worden? Je moest gehoorzaam zijn, omdat God de Duitsers gestuurd had om ons volk voor zijn zonden te bestraffen. Vanaf sommige gereformeerde kansels werd verzet als ‘nationalisme’ gebrandmerkt. Was het dat ook? Was dit de juiste manier om Jeremia 29:7 uit te leggen?

Wettige overheid?

De profeet Jeremia verzette zich tegen de acties van valse profeten, die opriepen tot verzet tegen Nebukadnessar. Chananja en Semaja riepen op om niet te veel naar Jeremia te luisteren. Zij zagen de Babyloniërs niet als wettige overheid. Jeremia was wel van mening dat God de Baylonische overheid had aangesteld. Dat had God zelf hem geopenbaard. Ook had koning Sedekia een eed van trouw gezworen aan Nebukadnessar (Ez. 17:13). Opstand tegen een wettige heerser is verkeerd. Opstand tegen een vreemde heerser niet. Koningin Wilhelmina had geen eed afgelegd richting Hitler. Zonder oorlogsverklaring was hij ons land binnengevallen. Vanuit Londen werd opgeroepen de oorlog voort te zetten. De Duitsers waren niet de wettige overheid.

Exemplarisme

De manier waarop sommige gereformeerden zich in de oorlog op Jeremia 29:7 beriepen, was niet vrij van ‘exemplarisme’. Een ‘exempel’ is een voorbeeld. Het zich op een gemakkelijke manier op een situatie in het Oude Testament beroepen, kun je exemplarisme noemen. Dan trek je een makkelijk lijntje van toen naar nu. Als Jeremia oproept om niet tegen Babel in verzet te komen, dan zou dat volgens sommigen ook in de bezettingstijd hebben moeten gelden. Maar, lag de situatie voor Jeremia niet anders? De situatie was anders. Jeremia had een goddelijke openbaring gekregen dat de ballingschap zeventig jaar zou duren. Jeremia wist dat Chananja binnen een jaar zou sterven. Niemand wist echter wanneer Hitler zou sterven.

Jeremia had van de Heilige Geest een bijzondere openbaring gekregen. Die gold alleen in die situatie en in die tijd. Om hieraan een richtlijn voor de oorlog met Duitsland te ontleen, is een vorm van exemplarisme. Een stuk lijdzaamheid onder de Nederlandse bevolking had te maken met een verkeerde manier van bijbellezen. Terecht voerden B. Holwerda, K. Schilder en M.B. van 't Veer een vurig pleidooi voor heilshistorische prediking in de Gereformeerde Kerken. Christologische prediking vraagt aandacht voor Gods werk in Christus. Door zijn Geest. Deze prediking stelt de voortgang van Gods werk door de eeuwen heen in het licht. C Trimp heeft naast de voortgang van Gods werk ook de omgang met de drie-enige God voor het voetlicht gehaald. Exemplarische prediking is een gevaar. In de oorlog werkte een verkeerde uitleg van Jeremia 29:7 passiviteit in de hand. Het keerde zich tegen die mensen die zich verzetten tegen de Duitse bezetter.

De ballingschap

Een deel van de bevolking van Jeruzalem is reeds naar Babel gedeporteerd. Jeremia is zelf nog in Jeruzalem. Koning Jojachin, ook wel Jechonja genoemd, is met de koningin-moeder en vele anderen naar Babel weggevoerd. Naar de boeteprofeet Jeremia luistert men niet. De man 'jeremieert' alleen maar. Hij doet niet anders dan klagen en jammeren! Hij benadrukt de noodzaak van onderwerping aan Babel. Naar de valse profeten Chananja en Semaja wordt wel intensief geluisterd. Zij staan niet tegenover je. Zij staan naast je. Ze zeggen, wat je zelf al had bedacht. Deze profeten zeggen: 'We zitten in Babel, maar dat zal niet lang meer duren. Hoogstens een jaar of twee. Het valt allemaal wel mee wat ons overkomt.' In opdracht van de HERE gaat Jeremia de ballingen in Babel schrijven dat het niet meevalt. Ze moeten erop rekenen, dat ze zo'n zeventig jaar in Babel zullen moeten verblijven. Jeremia mag zijn brief meegeven met een diplomatieke vertegenwoordiging die koning Sedekia naar Babel stuurt. Sedekia heeft geen bezwaar dat Jeremia's brief meegenomen wordt. Jeremia dringt aan op orde en rust. Sedekia juicht dat toe. Hij heeft beloofd zich aan de koning van Babel te onderwerpen. De bedoeling van Jeremia is evenwel een andere dan die van Sedekia. Hij wil het volk dat in ballingschap is gegaan, troosten. Hij bemoedigt deze mensen, die plotseling uit hun land waren weggevoerd, met de blijde boodschap dat er toch toekomst is.

Ook in Nederland?

Zijn we in ons eigen land inmiddels niet in een soort ballingschap beland? Libertijns, vrijzinnig denkende mensen leggen zichzelf geen enkele beperking meer op. Alles moet gezegd kunnen worden. Of het nu over moslims of over christenen gaat. Vrijheid van meningsuiting loopt uit op het beledigen van mensen die geloven. Verbaal geweld drijft mensen in het nauw. Door de moord op Theo van Gogh hebben velen alleen maar meer argwaan gekregen tegen de rol van de godsdienst in het publieke leven. Men is van mening dat het geloof naar de privé-sfeer moet worden verbannen. Voor een christen in Nederland voelt dat aan als een ballingschap in eigen land. Sinds kort emigreren er meer mensen dan er binnenkomen.

Positieve verblijfsopdracht

In zijn brief zegt Jeremia dat het niet mee zal vallen voor het volk. Ze moeten er maar op rekenen dat ze wel zeventig jaar in Babel moeten verblijven. Bij terugkeer zullen ze eerder aan hun kleinkinderen dan aan hun kinderen moeten denken. Zeventig verschrikkelijke jaren liggen voor hen. Toch is er een blijde boodschap! God zegt niet dat Hij zeventig jaar afwezig is. Nee, Hijzelf zal erbij zijn in de ballingschap. Daarom krijgen de ballingen een *positief*

verblijfsbevel. In opdracht van de HERE zegt de profeet: ‘Bouw huizen en ga daarin wonen, leg tuinen aan en eet van de opbrengst, ga huwelijken aan en verwek zonen en dochters, zoek vrouwen voor je zonen en huw je dochters uit, zodat zij zonen en dochters baren. Jullie moeten in aantal toenemen, niet afnemen’ (Jer. 29:4-6). Veel jonge mensen in Babel bleven ongehuwd. Omdat ze dachten spoedig naar Palestina terug te keren. Hoewel Jeremia zelf ongehuwd is, geeft hij het advies om wel te trouwen. Er moet straks een jong volk gereed staan om terug te keren. De zeventig jaren hoeven geen nutteloze tijd te zijn. De tijd mag positief worden ingevuld. Wat ze thuis zouden doen, moeten ze ook nu gewoon gaan doen.

Opdracht ook voor ons?

Sommige Nederlanders hebben gezegd dat ze gingen verhuizen. Het is hier onveilig. Sommige christenen zeggen dat je jezelf als kerk maar beter terug kunt trekken uit de samenleving. Iedere Nederlander is natuurlijk vrij om zijn eigen plan te trekken. Wie wil emigreren, is daar vrij in. Maar wie hier blijft wonen, mag zijn tijd positief invullen. De HERE geeft ook ons een *positief verblijfsbevel*. Als je een huis bouwt, je tuin bijhoudt, als jong stel gaat trouwen, dan mag je vertrouwen op Gods zegen. Ook mag je kinderen krijgen om straks Gods nieuwe aarde te bevolken. Er is veel mis in Nederland. Daarom vraagt God ootmoed van ons. Net als Israël in de ballingschap moeten we ons verootmoedigen onder zijn oordeel. Als we dat doen, is er toch toekomst in Nederland. Als we dat doen, zegent de HERE ons.

Winst van deze situatie

Een volk in ballingschap maakt een moeilijke tijd door. De Israëlieten verlangden terug naar Palestina. Hoe kan de profeet dan zeggen dat terugkeer er voorlopig niet in zit en dat de dienst aan God ook wel zonder tempel kan? Zo makkelijk was het niet. Voor een huwelijk had een Israëliet de tempel nodig. Aan het bouwen van een huis, aan het kopen van een akker kwamen plechtige gebruiken te pas. Hoe moest dat dan als er geen priesters dienst deden in de tempel? Hoe kan Jeremia met een bijna ketterse gedachte aan komen zetten: dat het ook wel zonder tempel kan? Jeremia bedoelt echter, dat je de heilige God ook kunt aanbidden in Geest en in waarheid. Zoals het na Pinksteren werd. In Nederland valt de christelijke entourage ook weg. Net als voor het volk in Babel. Nederland wordt onheiliger. Kerken moeten soms beveiligd worden. Toch mogen we God dienen in Geest en in waarheid. En zingen: ‘Dat ik doch vroom mag blijven, uw dienaar ’t aller stond.’ We kunnen in deze tijd ook winst boeken. Als de entourage wegvalt, gaan we onszelf intensiever op ons hart richten. De Heilige Geest maakt van ons hart steeds meer een tempel. Winst uit verlies!

De vrede voor Babel zoeken

De profeet geeft niet alleen een positief verblijfsbevel aan Gods volk in ballingschap. Hij doet er nog een schepje bovenop met de woorden: ‘Zoekt de vrede voor de stad waarheen Ik u in ballingschap heb doen wegvoeren.’ In oorlogstijd werden deze woorden door sommigen dus exemplarisch uitgelegd. Je mocht je niet verzetten tegen de Duitsers. Je moest de vrede zoeken voor de samenleving door je aan hen te onderwerpen. In oorlogstijd was dit een vreemd advies, dat van landverraad getuigde. Dat was het resultaat van een stukje exemplarisme, dat een gemakkelijke link legde tussen toen en nu. De situatie waarin Jeremia profeteerde, was uniek. De lijn valt niet zomaar door te trekken. Toen mocht het rijk van Nebukadnessar niet ondergaan, omdat Juda dan geen toekomst meer had. Van Juda hing het heil van de wereld af. Daarom moest je toen de vrede voor Babel zoeken. Want als Babel

onderging, ging Juda ook kopje onder. Dan zou de Christus niet uit Juda geboren worden. En daarom de vrede voor Babel zoeken, waar Gods volk woont.

Bidden voor Babel

De profeet roept niet alleen op loyaal de belangen van Babel te behartigen. Hij roept ook op om voor Babel te bidden. Hij schrijft: 'In haar vrede zal uw vrede gelegen zijn.' Het gaat om vrede met een bepaalde diepte. Vrede komt er door het verlossende bloed van Jezus Christus. De vrede heeft ook een bepaalde breedte. Je kijkt bij je bidden ver om je heen. Je bidt voor anderen dan jezelf. Je bidt voor de Nederlandse samenleving, zoals Abraham voor Sodom en Gomorra bad. Je bidt voor probleemjongeren in de stad. Voor vrouwen die gedwongen werkzaam zijn in de prostitutie. Voor daklozen. Moet je ook voor junkies en dealers bidden? Moet je bidden voor al die mensen? Moet je bidden voor Babel waarin we ballingen zijn? Ja, voor alle mensen! Je kunt dit gebed eigenlijk alleen maar opbrengen als je in Jezus Christus bent. Buiten Christus voel je jezelf mijlenver boven deze mensen verheven. In Christus kom je erachter dat er maar één soort mensen is. Je hoort er zelf ook bij: verloren mensen! Het is alsof je Christus hoort zeggen: 'Hebt uw vijanden lief, zegent wie u vervloeken, doet wel aan hen die u haten en bidt voor wie u vervolgen.' Ook bidden we om de wijsheid van de Heilige Geest. Want we mogen niet zo opgaan in het leven van Babel, dat het onze ondergang wordt. Nooit mogen we wennen aan een manier van leven die geen toekomst heeft. Aan bestaansvormen die geen ruimte bieden aan God. Er zijn momenten dat je uit Babel weg moet gaan. Je dient de vrede alleen maar, als je de zonde haat.

Bidden voor moslims?

We bidden voor Babel. We bidden niet alleen om vrede voor onszelf. We bidden om vrede voor de grote stad Nederland, waarin we wonen. We bidden voor haar leefbaarheid. Voor de nood in de grote steden. We zijn bezorgd over eenzame mensen. Moeten we ook bidden voor moslims? Eigenlijk weten moslims niet goed wat christenen voor mensen zijn. Ze weten dat Nederland een christelijke natie is. Maar verder maken ze geen onderscheid tussen BNN en de Evangelische Omroep. Het beeld van het christendom is negatief. Het doet de moslim denken aan de kruistochten en aan kolonisatie. Aan Amerika dat Israël ondersteunt. In de grote steden merken moslims weinig van christenen. In de straat gaan op zondagmorgen misschien twee deuren open van mensen die met een bijbel onder de arm naar de kerk gaan. Al zijn er gelukkig ook initiatieven van gereformeerde christenen om christenen en moslims met elkaar in contact te brengen. Moslimterrorisme maakt zich sterk. Niemand weet welke maatregelen nodig zijn. Gebed is het eerst nodige. Gebed om bekering van terroristen die gewetenloze aanslagen willen plegen. Als christen heb je verootmoediging en gebed nodig. Verootmoediging omdat ook Nederlandse christenen zich schuldig hebben gemaakt aan slavenhandel en uitbuiting van goedkope werkkrachten. Je kunt wel gemakkelijk zeggen dat de wereld van vandaag niet deugt. Je komt wel jongeren tegen in Lonsdalekleding, kleding met een racistisch tintje. Je komt wel politici tegen die Nederland willen opschonen. In gesprek gaan met moslims is beter. En het gebed voor de moslim is het sterkste wapen!

Toekomst

In de vernieuwde relatie tussen de HERE en zijn volk ligt een nieuwe toekomst al vast. 'Ik zal Me door u laten vinden', zegt de HERE, 'ook in een cultuur die tegen Mij gekeerd is.' God is aan het werk in de grote stad die Nederland heet. Je krijgt een positief verblijfsbevel. Daarom mag je hier wonen, werken en trouwen. Wie de vrede voor de stad zoekt, ontvangt zelf ook

vrede. Dat is de belofte! En als je gericht bent op de groei van de stad, krijg je ook groei van de kerk. Dan is er vreugde over één zondaar die zich bekeert. Dit houden we vast op 4 en 5 mei: 'Dat ik doch vroom mag blijven, uw dienaar 't aller stond'!